

SHADOW ARCHIVE

Wie zijn wij? Is een vraag die Hans van der Ham zichzelf regelmatig stelt. Als beeldhouwer, tekenaar en schilder roept hij een wereld op waarin veelal atypische objecten en individuen zich op een afstand houden, zich tonen en ook weer niet.

We weten nooit wat er achter een houding schuilgaat. In feite wanen wij ons veilig in een schijnwereld van individuen die een identiteit aannemen. Een die veelal gevormd is naar een geaccepteerde realiteit en daarmee ieders identiteit relatief maakt. Vanuit een harnas bezien wij de wereld en elkaar. En blijft de werkelijkheid een mysterie.

Met SHADOW ARCHIVE lijkt Van der Ham na dertig jaar eindelijk het harnas te willen afleggen. Zijn nieuwe figuren hebben een gezicht gekregen, dat we nu kunnen typeren en zelfs herleiden naar bestaande individuen. Aan de hand van renaissancistische schilderijen transformeerde hij portretten naar een serie bustes van klei. De zware zwart bakkende klei die we kennen van zijn oeuvre en dat ondanks het logge materiaal steeds weer een zekere kwetsbaarheid blijft onthullen. Tegelijkertijd staren deze koppen ons waardig aan, opgestaan uit het verleden en vereeuwigd in klei.

Maar trap niet in deze val van ogenschijnlijk realisme. De kunstenaar blijft ons plagen met de vraag wie wij zijn. Hij tilt deze met SHADOW ARCHIVE zelfs naar een hoger plan. Het spel met de realiteit is nog niet uit, de eeuwige worsteling met het zijn. Verloochenen zal hij zijn atypische beelden daarom nooit: subtiel geeft hij ze een plaats tussen de oververteenwoordigde 'realistische' zodat wij ons immer bewust blijven van de personae. Met deze tegenstelling worden wij misschien weer even op de realiteit gewezen, namelijk dat deze zo relatief is als wat: ons hele zijn is een exponent van de personae. Maar het is de bezielende kracht die het draagt, sterkt en doet raken.

Wellicht geeft Van der Ham met de wedergeboorte van deze renaissancistische figuren een signaal af aan het huidige kunstklimaat waarin alles lijkt te zijn gedaan en gezegd en kunstenaars naarstig op zoek zijn om zich nog te kunnen onderscheiden, al dan niet leidend tot vervlakking. Maar zijn bewondering voor de oude meesters dreven hem er ook toe hun werken na te voelen en in klei te doen herleven.

Zou zijn achtergrond als musicus daarbij een onderliggende rol spelen? Een waarbij hij oude portretten laat herleven, zoals de musicus dat met de partituur van de componist doet? Van der Ham liet zich ooit ontvallen dat hij muziek als de hoogste kunstvorm beschouwt.

We zullen het nooit weten. Wie Hans van der Ham is, wie wij zijn en wat de realiteit. Het is deze onzekerheid die het hart van zijn oeuvre kloppende houdt. In het besef dat de bezielende kracht van alle mensen en dingen zin aan ons bestaan geeft.

Reden waarom ANIMA MUNDI, de tentoonstelling die hij als gastconservator maakte voor Museum Boijmans Van Beuningen, onlosmakelijk verbonden is met zijn werk als beeldend kunstenaar.

tekst: Monique Tolk

SHADOW ARCHIVE: 16 juni t/m 20 juli 2018, Galerie Nouvelles Images

ANIMA MUNDI: 9 juni t/m 23 september 2018, Museum Boijmans Van Beuningen